

Nieuwjaarsspeech 11 januari 2019

Beste collega's en vrienden van de faculteit Letteren en Wijsbegeerte,

Jammer genoeg kunnen we hier in tegenstelling tot vorige jaren geen rector, vicerector of beheerders verwelkomen want op dit moment vindt de RvB van onze universiteit plaats waar zij allen voorrang aan moesten verlenen, ook onze eigen vertegenwoordiger in de RvB, Benjamin Biebuyck, is dus verontschuldigd. Als nieuwe decaan heb ik rekening gehouden met de wens van velen om onze nieuwjaarsreceptie voortaan niet op woensdagnamiddag maar op het einde van de eerste werkweek na de jaarwissel te organiseren, zonder evenwel acht te slaan op de kalender van de RvB.

Maar we zijn wel met veel samen op een plaats van herinnering én van toekomst van onze faculteit. Op deze plek was nog niet zo heel lang geleden een afzichtelijke binnenplaats met ijzeren wandelbrug die toegang bood tot lokalen van de Engelse Taal- en Letterkunde. Collega Marysa Demoor zal u er nog alles kunnen over vertellen. Mijn voorgangers-decanen Freddy Mortier en Marc Boone kunnen dat ook, maar dan zonder nostalgie en met de vastberaden blik van vooruitgang en verandering in hun ogen – zonder die vastberadenheid zouden we hier nu niet met z'n allen samen zijn. Dank nog eens aan Freddy en Marc voor alle inspanningen voor onze eengemaakte faculteitsbibliotheek met een vleugel Loveling en een vleugel Magnel. Nu nog het auditorium N van de ingenieurs supprimeren en we hebben écht een eengemaakte bibliotheek. En nu nog traag het Universeel Decimaal Classificatiesysteem installeren, meer dan honderd jaar geleden ontwikkeld door de Belgen Paul Otlet en Henri Lafontaine en de Amerikaan Melvil Dewey – en we zijn helemaal bij de tijd. In ieder geval bedankt Paul Buschmann, faculteitsbibliothecaris, voor jouw gastvrijheid om hier voor de eerste maal onze nieuwjaarsreceptie te houden, hopelijk niet voor de laatste maal.

Want een faculteitsbibliotheek met 700000 boeken, ook al zijn ze niet bepaald volgens de universele standaarden geclassificeerd, brengt ons weer bij de les en bij de kern van onze taken als faculteit Letteren en Wijsbegeerte. 700000 boeken vol kennis en wijsheid wekken ontzag, intimideren zelfs een beetje (alles is al gezegd en geschreven, wat kan ik daar nog aan toevoegen?) maar vormen vooral een onuitputtelijke en nu ook heel toegankelijke bron van nieuwe kennis en wijsheid. Is het een teken des tijds dat *The Library Book* van Susan Orlean in de top van alle eindejaarslijstjes stond? Onderzoek heeft uitgewezen dat zoekmachines niet noodzakelijk onze kennishorizon verbreden (laat staan tot meer wijsheid inspireren). Desalniettemin gaan we als faculteit mee met onze tijd en zetten voluit in op Digital Humanities in onderzoek en onderwijs.

De collega's-emeriti die het afgelopen jaar dit tranendal verwisselden voor de eeuwigheid hebben de komst van internet ongetwijfeld met een mengeling van onbegrip en bekommernis ervaren: Jacques De Bruyne (Spaans), Marcel De Maeyer (kunstgeschiedenis) en Raoul Van Caenegem (middeleeuwse geschiedenis). Laten we even stilstaan bij hun nagedachtenis en ons tegelijk realiseren in wat voor razend tempo de universiteit de afgelopen decennia veranderd is. Ook de tijd van administratief secretaris Gustaaf Vermaete die ons ontviel, lijkt al zeer lang geleden. Gustaaf is nochtans maar zes jaar na zijn afscheid

en pensionering overleden, veel te vroeg, net als indologe Chris de Lauwer (63) die na een loopbaan aan de UGent conservator werd in het MAS te Antwerpen. Maar ergste is en blijft als we als faculteit op de hoogte worden gebracht van het overlijden van een student, het afgelopen jaar Jonas Colpaert en Bram Crevits, afgelopen week de amper twintigjarige studente japanologie Eva Bral.

Er zijn ook een aantal collega's met emeritaat gegaan: 'mijn' vakgroepvoorzitter van de Geschiedenis Erik Thoen, dialectoloog en goede medestander in de strijd tegen de verengelsing Jacques Van Keymeulen, kunsthistorica en interieurexperte Linda Van Santvoort, consoror en specialiste Italiaanse literatuur en cultuur Sabine Verhulst, en tot slot VTC-collega Hildegard Vermeiren.

Ik wens jullie en de collega's van het ATP die met pensioen gingen veel plezier en nog een lange mooie tijd na de universiteit.

Mijn terugblik op het afgelopen jaar is niet compleet zonder de prijsbeesten te vermelden. Twee collega's sleepten een ERC-Consolidatorgrant in de wacht: Felicitas Becker (Afrikaanse geschiedenis) en Koen De Temmerman (Klassieke literatuur). Proficiat! Maar het prestige van zo'n grant laat de andere sterren in onze faculteit niet minder schitteren omdat ze minder of helemaal geen geld hebben binnengehaald. Alsof funding binnenhalen de enige maatstaf van succesvol onderzoek zou zijn. We moeten nog veel meer leren erkennen dat er een grote diversiteit en variatie is in wat we allemaal doen en dat ook naar waarde durven schatten. Zonder op dit moment de verdiensten en verwezenlijkingen van zovelen onder ons in de bloemetjes te kunnen zetten, verwijs ik hierbij heel graag naar het grote belang van onderwijs voor onze faculteit en de even grote waardering van studenten voor dat onderwijs, bijvoorbeeld van collega's als Francis Maes en Griet Theeten die dit jaar de Onderwijsprijs mochten ontvangen. Ik verwijs ook naar het feit dat niet minder dan een kwart van de prijzen voor wetenschapscommunicatie van de KVAB (5 op 20) door medewerkers van onze faculteit zijn gewonnen: Koen Aerts, Maarten Van Dyck, Jonas Roelens, het team van Johan De Caluwé (Mathilde Jansen, Fieke van der Gucht, Nicoline van der Sys) en het UGentMemorie-team (Fien Danniau, Davy Verbeke, Ruben Mantels, Frank Cotman, Christophe Verbruggen). Koen Aerts ontving voor zijn bijdrage aan de spraakmakende Canvas-reeks *Kinderen van de collaboratie* bovendien ook de Hermesonderscheiding voor maatschappelijke dienstverlening van de universiteit. Ik nodig jullie trouwens heel graag uit komende donderdag op de uitreiking van de Sarton-medaille waar ik een lezing zal geven over het motto van George Sarton dat wetenschapsgeschiedenis au fond de geschiedenis van de mensheid is.

Proficiat dus aan iedereen die het afgelopen jaar in de prijzen viel, ook diegenen die ik misschien vergeten ben, maar nog meer dank aan àlle medewerkers van de faculteit die dag in dag uit hun beste beentje voorzetten om de kerntaken van de universiteit uit te voeren, mogelijk te maken, te faciliteren, van hoog tot laag, in 't lang en in 't breed: jullie zijn fantastisch!

Een speciaal woord van dank wil ik richten tot de medewerkers van het decanaat die ik de afgelopen drie maanden van heel dichtbij heb leren kennen als ongelooflijk toegewijde, hardwerkende en heel fijne collega's: Vicky als rots in de facultaire branding, Annelies L iets

minder zichtbaar als bezige administratieve bij achter de schermen, het logistieke duo Bram en Tom dat steeds beter geolied op elkaar ingespeeld raakt, Annelies VW die weer vol blijdschap door de gangen huppelt omdat ze verlost is van toetsingsdossiers en af te vinken targets en nu 'leuke' want inhoudelijke dingen kan doen. De mensen van de ITC-afdeling Frederic, Gitte, Peter, Hans: jullie grenzeloze en zeer competente dienstbaarheid aan onze grillige faculteit met vaak grillige personages kan niet genoeg geprezen worden. Ann Vervaeke: bedankt voor de zeer professionele manier om de interne en externe communicatie van de faculteit doelgericht en duidelijk te behartigen in deze tijd van informatie-overload. Muriel: bedankt voor je onverdroten inzet voor de PC-klas én voor jouw onvermoede talenten als teambuilder – alle collega's van de 'centrale diensten' zullen dat kunnen bevestigen. En dan mag natuurlijk ook Kristof De Leemans niet onvermeld blijven, voor de onschatbare diensten die hij bewezen heeft bij de opmaak van ons personeelsbeleidsplan en meer algemeen voor zijn administratief genie in de dossiers van de CWO en de beleidscommissie van de faculteit.

Een welgemeende merci ook aan de leden van het nieuwe faculteitsbestuur: Gert Van de Vijver, Kristoffel Demoen, Veronique Hoste, Koen Jonckheere. Ik weet niet of jullie dat ook zo ervaren maar ik voel een bepaalde chemie tussen ons die maakt dat onze wekelijkse vergaderingen voorbijvliegen in de meest optimale verstandhouding die mij althans het gevoel geeft dat we bergen gaan kunnen verzetten de komende vier jaar.

Beste collega's, de mensen van het decanaat hebben me op het hart gedrukt om het kort te houden vanmiddag. Maar ik ga toch de tijd nemen om na de terugblik ook nog even vooruit te blikken. Zoals jullie wellicht weten ondertussen heeft het faculteitsbestuur vier grote werven afgebakend, waar we de komende vier jaar prioritair op gaan inzetten: 1) een visie ontwikkelen op de toekomst van de humanities, 2) de maatschappelijke verankering van ons onderwijs en onderzoek, 3) welzijn op het werk en 4) diversiteit. Ik ga het beleidsplan niet voorlezen. Ik ga mijn toespraakje (en straks ook mijn nieuwjaarswensen) toespitsen op één van de vier werven, nl. welzijn op het werk, een thema dat iedereen hier denk ik nauw aan het hart ligt.

Over het welzijn in academia haal ik uit een berg literatuur (*we're not alone!*) één bepaald boekje getiteld *The slow professor, challenging the culture of speed in the academy* (2016) van de Canadese professoren Maggie Berg en Barbara Seeber. Het past in de slow science-beweging en het is interessant omdat het heel praktisch en concreet is en daar hou ik wel van. De politieke analyse van het rendementsdenken aan de universiteit is bekend. Slow science tekent daar verzet tegen aan, maar blijft vaak in de politieke analyse en diagnose van het probleem steken. Ik vind het nu persoonlijk als nieuwe decaan wel spannend om het verzet ook in de praktijk te kunnen brengen. Ik heb immers van jullie het mandaat gekregen om met zachte kracht naar verandering te streven. Het helpt natuurlijk geen klein beetje dat het rectorale team zeer goed bezig is met het installeren van een nieuwe cultuur van vertrouwen. Het nieuwe ZAP-loopbaanmodel is dan ook een reden tot optimisme, het nieuwe allocatiemodel dat er aankomt evenzeer. We kunnen als faculteit dus meesurfen op golven die in de goede richting gaan.

Maar nu terug naar *The Slow Professor*. Een extra reden om dat boekje met aandacht te lezen is de Welzijnsenquête die in mei werd afgenomen en waarvan de resultaten op de

Faculteitsraad van 23 januari zullen worden gepresenteerd (iedereen is welkom). Wat blijkt daar o.a. uit? Bij alle personeelsgeledingen een zeer hoge motivatie maar ook veel hogere stress dan in de referentiegroep. *The Slow Professor* maakt duidelijk dat die koppeling wijdverbreid is in de universitaire cultuur van vandaag: we hebben een zeer grote intrinsieke motivatie, zelfs passie voor ons werk, maar hoe groter het engagement en de betrokkenheid bij je werk, hoe hoger het risico op stress en burnout. De enorme werkdruk die we allen ervaren heeft te maken met het gevoel nooit genoeg te doen, of nefaster: nooit goed genoeg te *zijn*. En iedereen denkt dat het zijn of haar probleem is terwijl het structureel ingebakken zit in het systeem dat we met z'n allen hebben geïnternaliseerd. De kwantitatieve maatstaven die we onszelf hebben opgelegd vormen een obstakel voor het creatief en origineel denken dat van ons verwacht wordt en de kern vormen van ons bestaan als academici, van ATP tot ZAP.

Daarom heb ik drie wensen voor het nieuwe jaar: tijd, plezier en collegialiteit.

Tijd: tijd voor elkaar, voor de dialoog, tijd om te laten rijpen wat er toe doet. Geen cursus time management die alleen maar meer tijdsdruk en stress oplevert, maar echt gewoon meer tijd. *Creativity is the residue of time wasted* (dat wist Einstein). Tijd maken door tijd te verliezen. Het druk-druk-druk-gebeuren en het constante multitasken in vraag stellen. Off line gaan, stoppen met mails te checken, op voorhand weten dat je de deadline niet zal halen en meer tijd uittrekken voor dat artikel, voor dat boek, voor die projectaanvraag. De illusie opgeven om 'work packages' in tijdseenheden te kunnen uitdrukken en een compleet fictieve wereld voor onszelf te creëren waar we nooit in kunnen leven. Ik heb lang genoeg in de FWO-commissie gezeten om dat te weten. De tijd van het timemanagement versterkt het gevoel van fragmentatie en versnippering dat zo nefast is voor ons werk. Gelukkig behoort de tijd van de taakfracties althans voor het ZAP tot het verleden. De tijd die nodig is voor academische kerntaken beantwoordt niet aan het tijdsregime dat we onszelf opleggen. De groeiende behoefte aan sabbaticals is daar alleen maar een symptoom van. Science needs time. En geduld. Creativiteit en originele ideeën of verbanden komen er op de meest onverwachte momenten waarin de tijd overstegen wordt. Dat kan niet op bevel. Dat kan niet gemanaged worden. We kunnen er als faculteit wel de voorwaarden voor scheppen en een werkplek creëren waar de tijd die nodig is genomen kan worden.

Plezier: paradoxaal genoeg vliegt de tijd als je de principes van slow science toepast. Dat komt omdat iets wat je met plezier doet ook energie oplevert. Iedereen die lesgeeft weet dat een les die je met plezier geeft ook een goede les is. De beste remedie tegen stress is dan ook: plezier. Hard werken is helemaal niet in tegenspraak met plezier, in de ban zijn van je werk evenmin. Denk aan het plezier van een inzicht, van een onverwachte ontdekking, van iets vinden waar je niet naar zocht (de zo geroemde serendipiteit), het plezier van het lezen en het schrijven. Maar ook: het plezier van iemand anders te helpen, te steunen, te coachen als promotor, én omgekeerd: het plezier om als assistent, onderzoeker 'goe bezig' te zijn en dat ook erkend te weten. Of: het plezier als ATP-medewerker de verantwoordelijkheid te krijgen om een taak van a tot z tot een goed einde te brengen en daar ook perfect in slagen.

Plezier bevordert dan ook de verbondenheid. Positieve emoties binnen een groep kunnen in positieve zin het werk beïnvloeden. Een groep is meer dan een aantal individuen.

Creativiteit, inventiviteit, ... ontstaan vaak in interactie met anderen. Dan krijg je het

community-gevoel dat de corporate university verloren is en dat men soms een beetje artificieel tracht te herstellen. De échte 'community' ontstaat op de werkvloer, op de verdieping, op de gang die je deelt met collega's. Of rond het koffie-apparaat en de lunchtafel. Gisteravond kon ik dan ook bij het schrijven van deze speech mijn glimlach niet onderdrukken toen er een mail passeerde van onze Muriel aan de Milieucoördinator: 'Veel verloren voorwerpen worden niet opgehaald, wat allicht te wijten is aan een slecht verloren voorwerpen-beleid op heel UGent. Wij bij LW, gaan daar een oplossing voor trachten te zoeken'.

Veel plezier dus allemaal bij het samen zoeken naar oplossingen, het helpt tegen de kilte van het isolement, de verlaten landschapsbureaus en de lege gangen op onze campussen.

Mijn derde en laatste wens is **Collegialiteit**: de cultuur van competitie en ieder voor zich is onmiskenbaar verhard de afgelopen 20 jaar. Als remedie wordt dan vaak 'zelfzorg' voorgesteld maar dat volstaat niet als de hulp en de steun van anderen, van collega's te wensen overlaat. We moeten weer meer leren praten met elkaar. Daar tijd voor nemen. En hoogoplopende emotionele confrontaties via email simpelweg verbieden. Iedereen haast zich van de ene vergadering naar de andere maar het echte menselijke contact lijkt verloren te gaan. Iedereen is de eigen carrière aan het najagen ten koste van datgene wat niets oplevert. Een goed gesprek zet je nu eenmaal niet op je cv. Maar al die tijd bij de therapeut of de psycholoog ook niet.

De collegialiteit opnieuw bevorderen betekent investeren in sociale ruimtes en ontmoetingsplekken zoals deze bibliotheek. Of Vandenhove – waar momenteel trouwens nog steeds die boeiende *Variétés*-tentoonstelling onder het curatorschap van Steven Jacobs loopt. Laten we misschien ook wat meer tijd uittrekken voor *elkaars* activiteiten, het zal de eilandjescultuur helpen doorbreken.

Collegialiteit betekent niet meer maar ook niet minder dan er 'zijn' voor elkaar, zeker op momenten dat het nodig is. Bijvoorbeeld bij het begin van een loopbaan aan onze faculteit. Ik heet de nieuwe collega's bij het ZAP en het 'klassieke' ATP bij deze van harte welkom in ons midden: Aymon Kreil (Vakgroep Talen en Culturen), Maaheen Ahmed (Vakgroep Letterkunde), Wouter Davidts (Vakgroep Kunst-, Muziek- en Theaterwetenschappen), Veerle Provoost, Heidi Mertes en Farah Focquaert (Vakgroep Wijsbegeerte en Moraalwetenschap) en vanaf volgende maand Claudio Scarvaglieri (Vakgroep Vertalen, Tolken en Communicatie). Op het decanaat en de FDO kregen we versterking van twee 'vlinders': Petra Vereecken en Eveline Indemans en binnenkort van Arne Smets. De faculteitsbibliotheek verwelkomde Beatrijs Goegebuer, Stefanie Lootens, Sofie Veramme en Nathan Verhoeven (maar neemt binnenkort afscheid van An Verstraeten). Debby Van den Bergh vervoegde de Vakgroep Archeologie, Ayla Anckaert en Ann Wardenier de vakgroep Talen en Culturen. Aan alle nieuwe medewerkers: wees welkom!

Want het verloop binnen het gigantische contingent AAP, OAP, Onderwijsbegeleiders, Onderwijsdidactici, Taallectoren, projectmedewerkers en gastprofessoren dat onze faculteit rijk is, is zodanig groot dat het onmogelijk is alle nieuwe medewerkers en onderzoekers met naam en toenaam welkom te heten. Wat ik wel kan, is de vastbenoemden onder ons op het hart drukken dat het onze verdomde plicht is goed te zorgen voor al diegenen die zich in meer precaire statuten en posities bevinden.

Collegialiteit en aandacht voor intermenselijke relaties is niet een af te vinken hokje in het inpassingssjabloon van het nieuwe ZAP-loopbaanmodel, het is ook geen subjectief evaluatiecriterium, het is simpelweg het cement van het eeuwenoude bouwwerk dat universiteit heet en misschien wat tijd en energie 'kost' maar misschien ook wel de moeite waard is om weer op te waarderen of simpelweg te waarderen, los van elke berekeningslogica.

Beste en goede collega's,

Welzijn op het werk als één van de werven voor de komende jaren is een opdracht voor de faculteit als geheel, niet alleen van mij of van de vijf mensen die het faculteitsbestuur vormen. Het heeft te maken met tijd, plezier en collegialiteit als project zonder deadlines, deliverables en af te vinken to-do-lijsten. Het zal dan ook tijd vragen en aandacht en zorg en waarschijnlijk niet meteen meetbare impact hebben. Maar dat kan mij als decaan eigenlijk niet zoveel schelen. Ik wil gewoon dat jullie zich allemaal, stuk voor stuk, en zonder enig onderscheid goed voelen op het werk.

En daar gaan we nu op klinken, duurzaam en ook niet-alcoholisch!

Gita Deneckere, 11 januari 2019